

6:4 3:6 6:5 0:0 0:14:3 3:0 0:0 1:2
1:3 1:1 5:1 1:3 1:1 5:1
1:0 0:1 3:1 1:0 0:1 2:1

R A S Ť O K U B I S

G A M B L E R

IKAR

R A S T Ā O K U B I S
G A M B L E R

Text © 2020 by Rasťo Kubis
Jacket design © 2020 by Juraj Šramko
Slovak edition © 2020 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-7379-5

Venujem Janke, Ivke a Lilinke. Vďaka nim som s hrou skončil.

Venujem rodičom. Dali mi silu bojovať.

Nevenujem majiteľom ani prevádzkovateľom stávkových kancelárií.

PRVÁ KNIHA

Hráčik
a
Dráčik

25. január 1996, 8.30

Australian Open ma brutálne serie! Včera som sa exkrementom tesne vyhol, Enquist šokujúco prehral s Woodfordom a na tikete mi nestrašil len šťastnou náhodou, ale už predtým ma grambľaví tenisti trikrát ošklbali o neskutočné prachy. Doriti, zajtra si všetko vynahradím! Agassi rozbije Changa, Becker zadupe do zeme Woodforda a ja do nich vrazím sto kusov.

Ešte desať minút, galgani. Devák, vy prečo píšete, veď som povedal, že nemusíte! Minule ste chýbali. Jáj, vy chcete! V poriadku, ale upozorňujem vás, že ak mi papier položíte na katedru, budem ho hodnotiť, trebárs aj päťkou. A prečo ste bledý a červenooký, je vám zle? Čo, alergia? V januári? To asi na elektrotechniku a na mňa, hahá! Okej, pokračujte.

Jasné, zajtra vyhrám. Andre dá krpátému Changovi príučku a Boris ukáže Woodfordovi, kde je jeho miesto na tenisovej mape. Porazil Enquista, rozdrvil krajana Philippoussisa, ktorý dal predtým nakladačku Samprasovi, ale nemeckého bum-bum machra nezlomí. Výsledný kurz bude určite vyšší ako dva, korisť bohato vykompenzuje austrálske sklamaná. Čóó, zvoní, už? Zasníval som sa, to nič, chalani asi podvádzali, ale kašlem na to.

Tak, študenti z posledných lavíc vyzbierajú všetko pred sebou a prinesú mi papyrussy na stôl. Kto neodovzdá, automaticky nedostatočná. Prázdnovský, mňa nezaujímá, že ste

to pokazili kvôli totálnemu sexuálnemu vyčerpaniu, mali ste písať druhou rukou. Dobre, dosmejeme sa a vypadneme, kolegyňa Froncová sa na vás už teší. Devák, chcete sa so mnou zhovárať? A o čom, jednotku vám vylepšiť nemôžem, na nulu to nestačí. Ešte raz, dosmiať sa a vypadnúť! A vy poďte so mnou. Dobre, vráťte Gavlákovi zošit a hýbte sa, odnesiete mi papiere a dáme reč.

Čo je, Heňo, čo máš? Či dnes čosi spáchame? Nie, odúčim päť hodín, najem sa, sľúbim direktorovi ďalšie dva roky, nech pripraví zmluvu. Super, nie? Dám mu slovo a letím domov, večer idem za Gabčou a chcem ešte podať Agassiho a Beckera, tutovo vyhrajú. Že som to hovoril aj o Enquistovi? Stáva sa, chlapík sa proste poondial a Woodforde bol skvelý. Ale zajtra s Beckerom zahučí, na to dám krk! Dúfam, že si to švédske nemešlo nehral. Nie? No fasa, odľahlo mi. Maj sa, uvidíme sa zajtra.

Chudák, má to ťažké. Otec ho mláti a deptá, spolužiaci ho nechápu, baby naňho kašľú, vlastne nie, on na ne. V každej tretej vete trepne francúzske slovo, ako kedysi ruskí snobi, gýč ako Paríž, ale žabožrútštinou priam žije. Píše v nej aj básne a znejú nádherne, ako šansóny Edith Piaf, aj keď mu prd rozumiem. A vlastný otec ho tituluje debil! Frajera, čo sa sám naučil po francúzsky.

Interesantný člen, aj jeho meno je originálne, Henrich. Vydumal ho hrdý ocinko, veď predsa nebude prvorodenému dávať primitívnosti ako Jano, Jožo, Mišo, Fero. On je hlu-pák, nie synátor! Heňovi to v škole prinieslo tucty modrín, nielenže vyzerá ako idiot a chová sa ako idiot, ešte sa aj volá ako idiot. Ale teraz sa mu už nezvyčajné nacionálie páčia, Ánry dö Va, to znie super.

Fakt zvláštny chalan, ale príjemný, teda aspoň podľa mňa. Drak sa ma minule spýtal, či nie je teplý, vraj mu na

ňom niečo nesedí. Kadiť na Draka, po návrate z Melbourne sa správa ako fas, asi mu naše zasrané kvázimesto lezie na mozog. Doriti, musel som sa narodiť práve tam?

September 1974

Narodil som sa... Koho zaujíma, kedy a v akom malebnom zapadákov? Každý život má štart aj koniec, pôrod som kdesi absolvoval, ale diera ako diera.

Mestečko Anonymovo, vybavuje sa mi ako omamná vôňa prezretých čerešní a rozžeravené slnko, kresliace cez vysokánske topole na prašnú cestu do sadu mandalovskej tieňové mozaiky. Som malý nevinný chlapec s blond vlasmi a vystrašenými modrými očami. Meno? Nechcem, aby ho ľudia poznali! Ublížoval som, diabolsky paprikoval a korenil existenciu úbožiacom, čo ma milovali, ktorých aj ja budem vždy ľúbiť, takže iba prezývka – Hráč. Aktuálne trojročný usmrkanec, drobučký Hráčik.

Stredobodom vesmíru je trojizbový družstevný byt v špinavosivom paneláku, postavenom na okraji ošumelého, dôsledne znormalizovaného juhoslovenského Sedlákova. Tu ma chránia všemocné mýtické bytosti, maminka a ocinko, bez nich nezvládnem ani krôčik. Kamarátov mám kopu, ale imaginárnych, schovaných medzi písmenkami. Na oslave tretích narodenín som do sestry toľko hučal, aby ma zasvätila do tajomstiev záračných hakov-bakov načarbaných šľahačkou na ananásovej torte, až kapitulovala a pustila sa s vervou do akcie. Rodičia nič netušili, bolo to naše veľké tajomstvo. Až po pár týždňoch si mamina všimla, že upre-
ne hľadím do knihy o neposlušných kozliatkach a dačo si mrmlem popod nos.

- Pozeráš si zvieratká, chrobáčik?

Zvieratká? Pozerám?!

- Čítam!

- Hahaha, áno, miláčik, čítaš...

Neveríš? Smeješ sa? Pozri!

- Kozliatka, kozliatka, otvohte vďaka! To som ja, vaša mamička.

Mama ide do kolien, ocino tiež. Nadšene predvádzam čerstvo získané schopnosti.

- A viem aj čísla!

Beriem do ruky ceruzku a píšem: 0 1 2 3 4 5 6... čo na tom, že štvorka a šestka sú otočené naopak. Naši sú zo mňa mimo, dokonca im neprekáža, že čarbem po krásne ilustrovanej rozprávkovej knižke. Sestra závidí a žiarli.

- To som ho ja, ja! Veď povéedz.

Požadovaný efekt jej mrnčanie neprinesie, hrdina dňa som ja. Ocino sa usmieva ako supernova. Je technik, programátor ozrutných sovietskych počítačov, matematika je preňho základ života, matka, svokra aj macocha poznania.

- A chápeš, čo čísla znamenajú? Tu sú v miske štyri jabĺčka, to je aké?

Bez zaváhania preškrtnem obrátenú štvorku a vzrušene bľabocem:

- A keď tam dáme ešte dve (škrtnám dvojku), bude ich šesť (škrtnám šestku). A ak jedno zjem (škrtnám jednotku), zostane ich päť (škrtnám päťku).

Hotová cvičená opica. Keby som vedel, pred koľkými príbuznými, známymi, príbuznými známymi a známymi príbuzných budem musieť aritmetické cirkusové číslo zopakovať, zvysoka na to kašlem.

Október 1975

Ale, mami, nechaj ma, ja nechcem ísť von! Čo tam budem hobiť? Mne je jedno, že nohmálne detičky behajú po ihhis-ku, hhajú sa na pieskovisku a lozia na pheliezačkách, ja musím dočítať Laktibhadu. A dokončím tento číselný hhad, už som na dvanásťtisíc štyhista. Idem s ocinom do gaháže? Huháá!

Ku garáži ma ťahá železnica. Poskakujem pred bielym tátošom Škoda 100L a vytrieštam okále, aby som čo naj-skôr zbadal vlak, no a potom rátam a vpisujem do notesa nadpozemsky dôležité záznamy. Napríklad: *10.49, osobný, smer Bratislava, lokomotíva a deväť vagónov*. Alebo: *11.50, nákladný, smer Nové Zámky, dve lokomotívy a tridsaťdeväť vagónov, rekord!* Zábavka ako stvorená pre štvorročné chlapča.

Aj literatúra ma fascinuje, ale infantilné rozprávky s drakmi a princeznami sa mi nepáčia. Pokúšam sa krahnúť z rodičovskej knižnice mládeži neprístupné kúsky, no keď mami-nu vyzvem, aby mi ukázala jóni, lebo lingam som už videl, zalapá po dychu a letí premiestniť inkriminovanú knihu do najvyššej poličky. Kámasútrová príhoda u nás odštartuje temné obdobie cenzúry. Keď chcem čítať hoci len *Macka Pu*, musia mi dielo schváliť naši a ak usúdia, že by mi ublížilo, nedostanem nič. Dokelu, kedy už budem veľký!

Radšej sa teda venujem číslam. Celé haldy zošitov, husto počmárané zhlukmi kostrbatých cifier, zavŕšia životnú púť v zbere papiera a mama sa začne báť, či nie som trochu iný, švihnutý. Keby vedela čosi o Aspergerovom syndróme, asi by sa vydesila na smrť.

Ešte viac ma baví, keď ma sestra učí hrať karty. Súperov musím poraziť a zahanbiť, či už v sedme, faraónovi, kanaste,

alebo aj v človeče, nehnevaj sa, čiernom Petrovi, pexese, mikáde, v hocičom! Ak zlyhám, rozpúta sa peklo – kocky a figúrky lietajú po izbe, mikádové tyčinky útočia na oči súperov, kartoví králi, horníci a dolníci sú o hlavu kratší. Vyváždam hlavne pri človeče. Naši ma aj občas nechajú vyhrať, ale zbytočne, ak súperim naschvál nehrajú optimálne, vybuchnem ako supervulkán. Darované víťazstvá tešia len idiotov!

Pri nevinných zábavkách s rodičmi a sestričkou si uvedomím, že existujú udalosti, ktoré neovplyvňujem ja, ale všemocná pani Náhoda s manželom Osudom a tetou Škodoradosťou. Ich zákerné finty ma zabijajú. Našťastie po nevydarenej hre nasleduje ďalšia, potenciálne lepšia, takže sa s porážkou vždy voľky-nevoľky zmierim. Ešte netuším, že fatálne dospelácke chyby môžu spôsobiť prehru, s ktorou sa vyrovnáť nedá.

September 1977

Škola, základ života! Aspoň tak sa volá prastarý český film, naivná komédia, čo mi v dušičke zanechá zmätok a rozpaky. Je to pravda, nie je, chvíľu sa zdá, že áno, o minútu sa všetko otočí, no a o dve ma čiernobiele veľdielo pre pamätníkov uspí. Zobudí ma až hlučná Moravanka.

Vzdelávací proces mi vtrhne do detského sveta ako hurikán piatej kategórie. Naši dúfali, že synčekove mimoriadne schopnosti posadia pedagógov na zadky a bude zo mňa bos triedy, miláčik učiteľky, ani náhodou, takto to v socializme nefunguje. Spolužiaci spoznávajú zázračné písmenká, mňa drví nuda. Pokúšam sa pod lavicou zapisovať do zošitka číselné rady, ale keď ma naša večne nervózna Xantipa odhalí, mám po chlebe.

- Čo tam schovávaš? Prečo nedávaš pozor? Toto ešte nesmieš vedieť! Čo si myslíš, že stváraš?

No teda, čo povedať?

- My-myslím, že pi-píšem čísla.

Súдруžka sa od zlosti takmer rozleje na kolomaž.

- Ty drzáň koktavý, ja ti ukážem, zavolám rodičov!

Namiesto nich si prizve na pomoc dve kolegyne, spolu na mňa bliakajú, prečo nerobím to, čo iní. Som iskrička, budúci pionier, individualizmus je buržoázny prežitok!

Na polročnom vysvedčení mi ešte svieti obrovská jednotka. Incident sa odohral v januári, známky boli uzavreté, ale od februára mám na krku vojnu so zakomplexovanou neurotičkou, čo si nezvolila správne povolanie. Skôr by sa uplatnila ako bacharka v Leopoldove.

- Prečo potvoríš to m? Horné oblúčiky musia byť v rovne, tebe to uteká!

...

- Mne je jedno, že ovládaš celú abecedu! Škriabeš ako kocúr, si drevol! Debilko!

...

- Ty si spravil machuľu? Do kúta a kľačať, nemehlo!

Nechápem, kde sa v nej berie toľká zloba, neviem nič o živote prepchatom fekáliami, o nevernom manželovi, večne ožratom synovi. Moje exkrementy to síce nie sú, ale môžem pomôcť zabudnúť. Kam sa hrabú antistresové loptičky.

- Toto je akože dom? Takto sa kreslí ihrisko s deťmi? Slnko maľuješ zelené, zem je červená, obloha oranžová, aké farby používaš? Šibe ti, ty dilino?!

...

- Ty sa nevyšplháš po tyči? Nikdy z teba nebude chlap, si baba! Deti, Hráč sa nevie šplhať, hahaha!

Komenský sa obracia v hrobe ako krokodíl so zebrou v papuli, ja obraciam v ruke papier s tromi dvojkami – písanie, kreslenie a telocvik. Dofrasa, toto sa nesmie opakovať, veď nie som retardovaný! Naši sa za mňa hanbiť nebudú, prisahám! Ešteže mamina vyhodnotí situáciu korektne a po prázdninách ma už autobus vozí do inej, menej gestapáckej školy. Páči sa mi v nej prenáramne.

Prijemné prostredie, milá učiteľka, zlatí spolužiaci, v novej triede je každý mikroskopický detail lepší, hneď si tu nájdem zopár kamarátov. Napríklad veselého Maďara Attilu, aj jeho fascinujú čísla, ale iné, konkrétnejšie.

– Hej, Hráč, dnes hráme fucík s Grékmi!

To je vtip? Čo mi našiel v lavici *Staré grécke báje a povestí*?

– Kto my? Ja a ty? Len my dvaja alebo ešte niekto?

Chalan sa rozrehoce až tak, že na mňa vyplúje žuvačku.

– He-he-he, ty kuľafas, nie my, ale MY! Maďarské reprezentačné družstvo, druhý Araňčapat.

Aranycsapat, legendárny tím z päťdesiatych rokov, o tom som už čosi čítal. Ale prečo by to malo trápiť mňa, Slováka?

– A to je dôležité?

Attila sa zatvári urazene.

– Bistoš! Ak vyhráme, budeme prví v Európe.

No a čo, nech sú. Ale čo to znamená?

– To sa ako meria?

– Pozri!

Chalan vytiahne zošitok, otvorí ho, vidím tam samé cifry! Od nadšenia stratím reč, ako vždy iba na sekundu.

– Čo to máš?

Attila listuje v notese a prednáša ako univerzitný profesor.

- Výsledky futbalu. Tu je priebežná tabuľka sezóny hetvenolc hetvenkilenc – poradie, štát, víťazstvá, remízy, prehry a body. Maďarország je len tesne za NSR, ak vyhráme, sme pred nimi. Gréci sú odpad, nemehlá, stavím sa, že to vyjde!

Z ničoho nič pocítim šteklenie v žalúdku. Niekde ďaleko sa budú hrať zápasy, mužstvám sa pripočítajú body, zmení sa poradie, duša milovníka čísiel zaplesá.

- Dá sa to niekde pozerat'?

Kamarát vyskočí na stoličku a na celú triedu zareve:

- Bistoš, dáva to Pešť dvojka o piatej poobede!

Bez dychu dobehnem domov, skúšam prepínať televízor, ale Budapešť dva ani jedna nikde. Azaňat'!

- Mami...

Mamina sa s technikou nekararati.

- Jaj, Hráčik môj, v tom sa ja nevyznám. Musíš počkať na ocina, príde každú chvíľu.

Sedím v kresle ako na špinavej staničnej toaletnej doske. Päť hodín, všade ticho, až o štvrt' na šesť konečne začujem štrkotanie kľúča v zámke.

- Oci, ocíí, pod' mi naladiť Budapešť dvojku!

Zodpovedný rodič sa ma práve v najnevhodnejšej chvíli rozhodne vychovávať.

- A čo ahoj a prosím?

- Ahoj. Prosím, prosím, už to beží!

Ale ocino má vesmír času.

- Čo beží? Vyčkaj, idem si umyť ruky. Ono to neujde.

- Ocíí!!!

Rýchlo ho ťahám do obývačky. Našťastie som o nič neprišiel, hrá sa len dvadsať minút a stav je nula nula. Celkom zaujímavé, aj keď na čiernobielej obrazovke mi dresy tímov splývajú. Raz útočia sivo-bieli, potom zase sivo-tmavosiví

(pravdepodobne zeleno-červení), Tibor Nyilasi sa uvoľňuje, strieľa, góó! Vďaka Kámasútre už viem, akú ničotnú úlohu hrajú pri rozmnožovaní človeka bociany, takže môžem povedať, že čistý orgazmus. Športový, matematický, štatistický, aký chcete. Južní susedia zvíťazia dva nula, no a ja si založím nový zošitok s číslami, na obale svietia písmená F, U, T, B, A a L. Neskôr sa zbierka notesov rozšíri, pribudnú ďalšie nadpisy: HOKEJ, TENIS, HÁDZANÁ, BASKETBAL, VOLEJBAL, ATLETIKA, GYMNASATIKA, PLÁVANIE, FORMULA 1 a LYŽOVANIE. Prvá závislosť môjho života. Zatiaľ len nevinná, detská, veď nejde o peniaze, iba o góly, body a sekundy.

Jún 1979

Aký je zmysel života, načo sme tu? Odkiaľ prichádzame? Kam smerujeme? Kto pozorne študoval traktáty najväčšieho filozofa novodobých dejín profesora Douglasa Adamsa, bez zaváhania otázky zodpovie jeho obľúbenou číslovkou. Lakomci vášnivo hromadia hmotné statky, iní sa vyžívajú v hudbe, poézii, erotike, politike, ideológii, alkohole, násilí, koľko ľudí, toľko chutí. Z niektorých mi je na vracanie.

Naši hmotné statky nehromadia. Mamina pôsobí v školstve a ocino síce úspešne zvláda potenciálne lukratívnu funkciu vedúceho inžiniera výpočtového strediska, ale zároveň sa narodil ako ľudomil a idealista. Vďaka reálnemu socializmu je na tom z finančnej stránky rodina družstevného vrátnika a upratovačky dvakrát lepšie. Takmer celé výpočtové má na výplatných páskach sympatickejšie sumy, predlhých päť rokov nepožiada o zvýšenie mzdy, no a keď ho k tomu mamina silou vôle dotlačí, večer sa dogúľa z práce podnapitý, s rozžiarenou tvárou.

- Miláčik, otváraj šampus, vyboxoval som si väčšie prachy!

Archívneho Domperiňóna nemáme, ani strýčka Huberta, nadšená manželka beží do chladničky po pivo.

- To je fantastické, o koľko?

Ocino sa zatvári rozpačito:

- No, v rámci možností... Musíme šetriť, fond odmien je prázdny.

Miláčik sa ešte usmieva, trochu krivo.

- Tak o koľko?!

- Sto korún.

Mamina sa správa ako svätica, nikdy na provokácie ne-reaguje agresívne ani vulgárne. Vždy iba zašomre, že groše nie sú dôležité, čestným spôsobom ich nenahrabeš a podstatné je, aby sme sa ľúbili. Šťastie je ukryté v láske, nie v bankovkách.

Aj ľudomil tvrdí, že veľké peniaze sa poctivo zarobiť nedajú, ale on nám ich privlečie domov toľko, že padneme na zadky. Proste ich vyhrá! Dvadsať rokov týždeň čo týždeň podáva Športku, obidva ťahy, stále tie isté spoľahlivé čísla, vypočítané z dátumov nášho narodenia a ich svadby. Každú nedeľu sleduje žrebovanie, ale iba raz nás prekvapí hurónskym revom: „Vyhrali sme, vyhrali sméé!“ Keď už začíname oslavovať, prezradí nám nepodstatný detail - štvrtá cena. Dvestošesťdesiatpäť korún! Mamina sa ho pokojne opýta:

- A to je až také úžasné?

Ocino lieta po obývačke a rozjarene huláka:

- Vieš ty, aké je to štatisticky nepravdepodobné? Ja sa zbláznim!

Ako milovník cifier ho chápem. Poslušná manželka mlčí, rozkokošený triumfátor nie.

- Teraz sa to otočilo, uvidíte! Nabudúce minimálne druhá cena.

Ale repete už nepríde, jeho výber tutoviek je nesprávny, ja by som uprednostnil dátumy katastrof, úmrtí a rozvodov. Z rodinných príbehov si zoberiem ponaučenie – peniaze sú smeti, poklady sa dolujú z citov, z lásky a priateľstva. Drobné, nevyhnutne potrebné na prežitie, zarobiť dokážeme, ale poriadny majetok musíme ukradnúť alebo vyhrať. Vražedná kombinácia!

Mne sa zmyslom života stane šport – futbal, hokej a tenis. Ten mám najradšej a rozhodne mi ide najlepšie zo všetkých hier, ktoré skúšame, na sídlisku v ňom bez problémov vymlátim každého vyzývateľa. Televízne rozprávky a trápne programy pre deti ma nevzrušujú, skoro výlučne hľadím na napínavé súboje novodobých gladiátorov. Medzi najradostnejšie udalosti detstva sa mi na popredné miesto zaradí víťazstvo Slovana vo federálnej hokejovej lige a najhlbšie smútim, keď noviny *Pravda* vyklebetia, že arcizradcovia Šťastní zbabelo ušli do Kanady. Čaká ich tam zaslúžená smrť hľadom kdesi pod mostom, krutý kapitalizmus ich zvalcuje, nie je všetko zlato, čo sa blyští, každý chlieb je o dvoch kôrkach, no iste, pán redaktor Potentovaný! Bratia určite zoberú NHL útokom.

Škola ma neobmedzuje, minúty mi kradne iba doobeda, po poslednom zvonení si užívam slobodu. Knihy hltám ako posadnutý, tri aj štyri týždenne, no a keďže už nosím dlhšie nohavice, manipulujem so zaujímavejšou literatúrou a na samé jednotky to bohato stačí. Trápia ma len domáce úlohy, ale aj tie si väčšinou píšem cez prestávky.

Voľna mám teda neúrekom a aj ho patrične využívam. Konečne objavím pravý chlapčenský raj, partiu asi dvasiatich malých chuligánov, s ktorými lietam po rozosta-